

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

การจัดการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศทั้งในด้าน เศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ประเทศจะมีความเจริญก้าวหน้า ประชาชนจะมีความเป็นอยู่ดี การปกครองระบอบประชาธิปไตยจะมีความมั่นคงก็เพราะการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาระดับพื้นฐานของประชาชนส่วนใหญ่¹ เพราะฉะนั้นการศึกษาในระดับนี้จึงถือได้ว่าเป็นรากฐานอันสำคัญยิ่งของประเทศ

การจัดการศึกษาในฐานะที่เป็นกระบวนการทางสังคมนี้ ได้ยึดถือหลักสูตรประถมศึกษา 2503 เป็นแม่บท และหลักสูตรนี้ได้ใช้มาเป็นเวลาร่วม 20 ปี โดยมีได้ดัดแปลงแก้ไขและปรับปรุงตัวหลักสูตรให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี² จนกระทั่งได้มีการเปลี่ยนมาใช้หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรครั้งนี้ได้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบต่าง ๆ หลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นระบบบริหาร การวัดผล การนิเทศ และที่สำคัญที่สุดคือ กระบวนการเรียนการสอนจะต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก กล่าวคือหลักสูตรประถมศึกษา 2521 ได้เน้นความสำคัญของผู้เรียนเป็นอันดับแรก ต้องการให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้

¹ เอกวิทย์ ฆ กลาง, "วิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา," วิทยาสาร 23

(มีนาคม 2515): 52.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 53.

ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน¹ ควบคู่กันนี้ครูผู้สอนจะต้องเปลี่ยนบทบาทและพฤติกรรมการสอนของคนที่เสียใหม่

พฤติกรรมการสอนของครู

บทบาทและพฤติกรรมการสอนของครูประถมศึกษาในปัจจุบัน สุมัน อมรวิวัฒน์² กล่าวว่าครูจะต้องเป็นทั้งผู้จัดสถานการณ์และสร้างสรรคประสบการณ์หลาย ๆ ด้านเพื่อพัฒนาการเด็ก ครูจึงจำเป็นต้องเข้าใจบทบาทของตน รู้เทคนิคในการสอนแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ในหลักสูตร วิธีสร้างสื่อการสอน รู้วิธีวัดและประเมินผลการเรียนการสอนและช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาได้

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าหลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ เพียงใด ขึ้นอยู่กับครูผู้สอน ครูจึงเป็นบุคคลสำคัญ ดังคำกล่าวที่ว่าครูที่ออกไปปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการให้การศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพย่อมนำไปสู่ผลผลิตคือ นักเรียนที่มีคุณภาพ ครูจึงเป็นบุคคลากรทางการศึกษาที่มีความสำคัญยิ่งในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและยกระดับการศึกษา³ เพราะการศึกษาของชนชาติโดยยุคใดสมัยใดก็ตามย่อมประกอบด้วยกิจกรรมที่สำคัญ 5 ประการคือ ปรัชญา หลักสูตร

¹สิทธิเดช จันทศิริ, "ประสิทธิภาพโรงเรียนประถมศึกษา," เคล็ดใหม่ (31 สิงหาคม 2520): 8.

²สุมัน อมรวิวัฒน์, "คำนำ," ใน โครงการเสริมสมรรถภาพครูประถมศึกษาครั้งที่ 1, "หน้า 1, แรมสมร อยุสถาพรและคณะบรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 1.

³กรมการฝึกหัดครูและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการสัมมนาเรื่องแนวโน้มใหม่ของการฝึกหัดครู (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและกรมการฝึกหัดครู, 2520), หน้า 37.

การสอน การสอนและการวิจัย¹ องค์ประกอบเหล่านี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องและต่างก็ทำปฏิริยาโต้ตอบกันเป็นลูกโซ่ตลอดเวลาตามเท่าที่ยังมีการดำเนินกิจกรรมด้านการศึกษา กิจกรรมเหล่านี้จะสอดคล้องกลมกลืนกัน แม้ว่าจะมีปรัชญาการศึกษาและหลักสูตรอย่างใดเลิศ แต่ถาการสอนของครูโดยคุณภาพจะทำให้เกิดปัญหาการศึกษาตามมา ดังคำกล่าวของ หนู ประชาน ที่กล่าวว่าปัญหาการศึกษาของไทยในปัจจุบันมีหลายด้าน แต่ที่สำคัญที่สุดคือเรื่องการสอน ครูที่ทำการสอนในสถาบันการศึกษาทุกแห่งส่วนมากจะสอนนักเรียนด้วยวิธีการบรรยายให้นักเรียนฟังไม่สอนให้นักเรียนรู้จักคิด² จะเห็นได้ชัดเจนจากผลการวิจัยของ บัวบุชา ชื่อตรง³ กรมวิชาการ กองวิจัยทางการศึกษา⁴ กรมสามัญศึกษา กองการประถมศึกษา⁵ และผลการ

¹ชวาล แพร์ตุล, พัฒนาการวัดผล 8 (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานทดสอบวิทยาลัยวิชาการศึกษาระสาณมิตร, 2515), หน้า 1.

²หนู ประชาน, "การศึกษายผลการสอนแบบสืบสวน-สอบสวนที่มีต่อการคิดแบบสืบสวน-สอบสวนทัศนคติทางวิทยาศาสตร์และแบบการรับรู้" (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสาณมิตร, 2516), หน้า 1.

³บัวบุชา ชื่อตรง, "การวิเคราะห์พฤติกรรมเกี่ยวกับการใช้การพูดในการเรียนการสอน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาค วิชาบริหารการศึกษามัธยมศึกษาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 64.

⁴กระทรวงศึกษาธิการ, กรมสามัญศึกษา, กองการประถมศึกษา, พฤติกรรมและเวลาในการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษา (กรุงเทพมหานคร: กองการประถมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2522), หน้า 54-55, 105.

⁵กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, กองวิจัยการศึกษา, การวิเคราะห์พฤติกรรมของครูและนักเรียนในชั้นที่สอนวิชาสังคมศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น (กรุงเทพมหานคร: กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2519), หน้า 13.

วิจัยของ ชีระ รุณเจริญ¹ ซึ่งได้ศึกษาพฤติกรรมการสอนของครู พบว่าครูใช้การบรรยาย อธิบาย บอกให้นักเรียนจดหรือลอกข้อความบนกระดานดำและให้นักเรียนท่องจำมากที่สุด ไม่ค่อยเปิดโอกาสให้นักเรียนถามหรือแสดงความคิดเห็น นักเรียนมีโอกาสดูหรือแสดงความคิดริเริ่มน้อยที่สุด และเดือนเพ็ญ ฤกษ์อร่าม ได้ศึกษาพฤติกรรมของครูสอนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 พบว่าพฤติกรรมการสอนของครูไม่สัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของการสอน ที่ระดับเกณฑ์ความคาดหวังของผู้ทรงคุณวุฒิ ร้อยละ 80 แต่มีความสัมพันธ์กับเกณฑ์ความคาดหวังของผู้ทรงคุณวุฒิเพียง ร้อยละ 65 เท่านั้น² ส่วนพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่สอนในระดับอุดมศึกษา มัธยมศึกษา และประถมศึกษาซึ่ง คณิงศักดิ์ คำแถม ได้ทำการวิจัยพบว่า อาจารย์ในมหาวิทยาลัยใช้พฤติกรรมการสอนโดยการใช้คำถามแบบความรู้ ความจำมากที่สุด³ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ ชลอ วงศ์แสง ซึ่งศึกษาพฤติกรรมการสอนของครูในระดับมัธยมศึกษา พบว่าในการเรียนการสอนส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรม

004042

¹ชีระ รุณเจริญ, "การประเมินหน้าที่ความรับผิดชอบคุณลักษณะพฤติกรรมในการสอนและความเชื่อของครูโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดของ ครูใหญ่ หัวหน้าหมวดการศึกษาและศึกษานิเทศก์จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ," ใน รวมรายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2520), หน้า 54.

²เดือนเพ็ญ ฤกษ์อร่าม, "ความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมายของการสอนภาษาไทยในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 กับพฤติกรรมการสอนของครู " (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาค วิชาประถมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 82-83.

³คณิงศักดิ์ คำแถม, "พฤติกรรมการสอนค่านิยมและค่านักเตะทั่วไป" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517), หน้า 54-55.

ที่ครูแสดงออก ส่วนพฤติกรรมที่นักเรียนตอบสนองก็คือการตอบคำถามของครูเท่านั้น¹ เช่นเดียวกับคำกล่าวของ ชูชีพ อ่อนโคกสูง ที่ว่าในปัจจุบันวิธีสอนที่ครูใช้โดยทั่วไปคือครูเป็นผู้บรรยาย นักเรียนรับฟัง จดจำเนื้อหาที่บอกให้ได้เพื่อนำไปใช้ในการสอบ วิธีสอนแบบนี้นักเรียนเป็นฝ่ายรับ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น เมื่อประสบปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันก็ไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ ซึ่งขัดแย้งกับความคิดเกี่ยวกับการศึกษาแผนใหม่เป็นอันมาก² จึงนับว่าการสอนเป็นสิ่งสำคัญต่ออาชีพครู และเป็นหัวใจสำคัญของระบบการศึกษาและเป็นศิลปะที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้³

การสังเกตพฤติกรรมการสอนในห้องเรียน

ในกระบวนการเรียนการสอนโดยทั่วไป ครูเป็นผู้มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน พฤติกรรมการสอนของครูในชั้นเรียนย่อมมีส่วนใน

¹ชลอ วงศ์แสง, "การวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจาในการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 41-46.

²ชูชีพ อ่อนโคกสูง, "ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพแสดงตัว ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเองกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2516), หน้า 33.

³สาคร นิบริยาย, "การสังเกตและวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนในแนวสืบสวน-สอบสวน กับการสอนในแนวเดิมของนักเรียนฝึกสอน ชั้นประกาศนียบัตรการศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2516), หน้า 318.

การเปลี่ยนแปลงคุณภาพของนักเรียน¹ มีนักการศึกษาหลายท่านได้ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับทักษะการสอนและพฤติกรรมการสอนของครู เพื่อค้นหาแนวทางปรับปรุงการสอน โดยอาศัยประสบการณ์ในการปฏิบัติควบคู่ไปกับความรู้ความเข้าใจในขอบข่ายของทฤษฎี คำนึงที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการสอน² โดยใช้วิธีการสังเกตโดยตรงซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของ รูปแบบพื้นฐาน ในการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอน เป็นการค้นหาแบบแผนการแสดงผลของ พฤติกรรมในชั้นเรียนเป็นการค้นหาว่าครูแสดงพฤติกรรมในชั้นเรียนอย่างไรต่อการที่จะทำ ให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายของการสอน³ ซึ่ง เนด เอ แฟลนเคอร์ส (Ned A. Flanders) กล่าวสนับสนุนว่า การสังเกตวิเคราะห์พฤติกรรมการสอนของครูภายในห้องเรียน เป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอนที่สำคัญวิธีหนึ่ง และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาการสอนของครู ช่วยให้ครูเอาใจใส่ในพฤติกรรมและสามารถควบคุมพฤติกรรม การสอนของตนให้เป็นไปในแนวทางที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ และการตรวจสอบพฤติกรรมของครูจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงประสิทธิภาพการสอนของครู ซึ่งส่งผลต่อความ เจริญงอกงามของนักเรียน⁴

¹ Richard L. Turner and David A. Denny, "Teacher Characteristics, Teacher Behaviors and Changes in Pupil Creativity," The Elementary School Journal 69 (October-May, 1968-1969): 270.

² Jerry Valentine, "The Supervisory Process-A Practical Look," NASSP Bulletin (December, 1978): 57.

³ N.L. Gage, HandBook of Research on Teaching (Chicago: RAND Mc Falley Company, 1971), p. 249.

⁴ Ned A. Flanders, Analyzing Teaching Behavior, p. 3.

การสั่ง เกตพฤติกรรมการสอนเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยในการปรับปรุงคุณภาพของ
ครู เพราะวิธีการสั่ง เกตพฤติกรรมการสอนทำให้ครูมองเห็นรูปแบบ (pattern) การสอน
ของตนเอง ตลอดจนสามารถประเมินผลตนเองทำให้การสอนบรรลุผลตามความมุ่งหมาย¹ ซึ่ง
สอดคล้องกับความคิดเห็นของ วิจิตร ศรีสอาน ซึ่งกล่าวว่า การสั่ง เกตพฤติกรรมการสอน
ในชั้นเรียนเป็นการประเมินประสิทธิภาพทางการสอนของครู โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อปรับ-
ปรุงกระบวนการสอนของครู และกระบวนการเรียนของเด็ก เพื่อปรับปรุงหลักสูตรซึ่งการ
สั่ง เกตพฤติกรรมการสอนในชั้นเรียนจะช่วยให้ทราบถึงลักษณะของจัด เนื้อหาวิชาที่เหมาะสมหรือ
ไม่เพียงพอ และเพื่อวิจัยทางการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่าพฤติกรรมการสอนชนิดใดส่ง
ผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และพฤติกรรมการสอนชนิดใดที่เกิดขึ้นในห้อง-
เรียนแล้ว ทำให้เกิดการเบื่อหน่ายหรือเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้²

การสั่ง เกตพฤติกรรมการสอนของครูแต่เดิมนั้น ผู้สั่ง เกตพฤติกรรมได้สั่ง เกตพฤติ-
การของครูโดยทั่ว ๆ ไปไม่มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน และไม่มีความเป็นปรนัยเพียงพอ การให้
คำแนะนำของผู้สั่ง เกตเป็นแต่เพียงสรุปผลจากการที่ได้สั่ง เกตพฤติกรรมการเรียนการสอน
และใช้แนวความคิดผสมกับประสบการณ์ของผู้สั่ง เกตเป็นเกณฑ์ในการให้คำแนะนำแก่ครูผู้สอน³

¹ ไม่นัส ภาคภูมิ, "พฤติกรรมการสอนค่านการจูงใจและค่านปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่าง
ครูกับนักเรียน ของครูผู้สอนการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ค เสร็จ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520), หน้า 19.

² วิจิตร ศรีสอาน, คำบรรยายการสอนวิชา Practicum in Supervision
and Curriculum Development ภาควิชาบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514, หน้า 2 (อัคราเนนา).

³ ชลอ วงศ์แสง, "การวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจาในการเรียนการสอน
วิชาวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา," หน้า 9.

แต่ในปัจจุบันนี้เราถือว่าพฤติกรรมที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างครูกับนักเรียนมีการเชื่อมโยงประสานสัมพันธ์กัน พฤติกรรมการเรียนการสอนนี้ แม้อันข้างจะซับซ้อนแต่ก็สามารถจะจับ จัดจำแนก วัดและศึกษาวิเคราะห์ได้โดยการสังเกตพฤติกรรม การเรียนการสอน¹

พฤติกรรมการสอนของครู ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

พฤติกรรมการสอนของครูมีหลายด้าน อาทิเช่น ลักษณะส่วนตัวกับอาชีพ ด้านการพูดกับแบบของภาษา ด้านการเตรียมการสอน ด้านการประเมินค่า ด้านการจูงใจ ด้านระเบียบวินัย ด้านการบรรยาย ด้านการถามตอบ ด้านการให้งานปฏิบัติ ด้านการใช้อุปกรณ์ ด้านการให้ส่งเสริมกำลังใจ ด้านการทบทวน ด้านการถ่ายโยง ด้านการอนุমানกับการแก้ปัญหา ด้านการอภิปราย ด้านการรายงาน ด้านการสอนให้เหมาะสมกับบุคคล ด้านทักษะทั่วไป และด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน²

ในวงการศึกษาระดับประเทศที่มีการศึกษาก้าวหน้า เช่น ประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความสนใจเรื่องปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นอันมาก ทั้งนี้เพราะว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนจะช่วยให้ครูและนักเรียนมีความเข้าใจซึ่งกันและกันดีขึ้น ช่วยให้การเรียนได้ผลดีเพราะครูเป็นกันเองกับนักเรียน นักเรียนรู้สึกสบายใจในอันที่จะทำความเข้าใจบทเรียน ซึ่งมีครูคอยช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ ไม่ต้องหวาด-

¹ประเสริฐ จริยานุกูล, "ระบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอน," วิชา 3 (มีนาคม - พฤษภาคม 2519): 1.

²Boral D.P. , Snow R.E. , and Allen D.W. , "Preliminary Classification of the Item Pool " in A Taxonomy of Teaching Behavior (New York: Standard Center for Research and Development in Teaching 1969), p. 19.

กลัวครู และช่วยให้บุคคลิกลักษณะของครูดีขึ้น การที่ครูให้ความสัมพันธ์กับนักเรียนเพียงพอ เป็นเครื่องแสดงว่าครูเป็นผู้มีเมตตาคุณาสามารถจะให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนได้ทุกโอกาส¹

กาญจนา เกียรติประวัติ ได้สนับสนุนว่า การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ทำให้ครูพัฒนาและควบคุมพฤติกรรมการสอนของตน ทำให้ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมการสอนของครูที่มีผลต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในห้องเรียน² และจากทัศนะความคิดของ ริชาร์ด เอล โอเบอร์ (Richard L. Ober) เขาได้ชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมในการเรียนการสอนนั้นเป็นพฤติกรรมร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน เพราะฉะนั้นการสังเกตพฤติกรรมในการเรียนการสอนนั้นควรเป็นการสังเกตควบคู่ไประหว่างครูกับนักเรียน³

จากการศึกษาค้นคว้าของ พรพิมล เฟิงศรีทอง พบว่าปฏิสัมพันธ์อันดีของครูกับนักเรียน เป็นคุณลักษณะประการหนึ่งของครูที่ดี⁴ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาและการวิจัยของ

¹ กุลทรัพย์ ชื่นรุ่งโรจน์, "ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน," หน้า 8.

² กาญจนา เกียรติประวัติ, "การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์," ใน นวัตกรรมทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2523), หน้า 179-181.

³ Richard L. Ober, Ernest L. Blently and Edith Miller, Systematic Observation of Teaching (New Jersey: Prentice Hall, - 1971), pp. 34-37.

⁴ พรพิมล เฟิงศรีทอง, "การศึกษาเปรียบเทียบบุคลิกภาพครูกับนักวิทยาศาสตร์," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2515), หน้า 31.

มัลพนา ปิยะมาตา พบว่าการมีสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียนเป็นคุณลักษณะที่ดีด้านหนึ่งของครู¹ โรเบิร์ต เอล อีเบล (Robert L. Ebel) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่างานครูมี 2 ลักษณะคือ ลักษณะทางความรู้ (Intellectual) และลักษณะทางมนุษย์สัมพันธ์ (Human Relationship) ครูจะต้องรู้เนื้อหาวิชาที่ตนสอน และจะต้องมีทักษะทางสัมพันธภาพที่ดีด้วยจึงจะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จ จากการศึกษาค้นคว้าพบว่าครูเป็นจำนวนมากประสบความล้มเหลวในเรื่องสัมพันธภาพมากกว่าทางความรู้² จะเห็นได้ว่าครูไม่ใช่เป็นเพียงผู้ถ่ายทอดความรู้ อันจะเป็นเครื่องที่ช่วยให้อาชีพดำรงตนในสังคมเท่านั้น แต่ยังถ่ายทอดแบบฉบับ ความประพฤติ อุดมคติและเจตนคติให้นักเรียนอีกด้วย การที่นักเรียนจะได้รับการถ่ายทอดนั้นต้องอาศัยความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

จากที่กล่าวมาแล้วชี้ให้เห็นว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนนั้นมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักเรียน และการประสบผลสำเร็จของนักเรียน ดังนั้นในการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงสัมพันธภาพที่จะให้กับเด็กด้วย อัลเบิร์ต เอช ยี (Albert H. Yee) กล่าวว่าครูจะต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญพิเศษในเรื่องความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียนซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้ได้ผลดีขึ้น³ ดังนั้นพอจะสรุปได้ว่า พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียนมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ และการประสบผลสำเร็จในการเรียนของนักเรียนเป็นอย่างดีและช่วยเราให้ครูประเมินผลตนเอง ปรับปรุงตนเอง และการนำตนเอง⁴

¹มัลพนา ปิยะมาตา, "การสำรวจคุณลักษณะของครู ในจังหวัดพระนครศรีบุรี," หน้า 98-99.

²Robert L. Ebel, "Measurement Applications in Teacher Education," Journal of Teacher Education 1 (Spring 1966): 15, 25.

³Albert H. Yee, "Social Interaction in Educational Setting," Journal of Educational Research 27 (May 1979), p. 215.

⁴กาญจนา เกียรติประวัติ, "การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์," ใน นวัตกรรมทางการศึกษา, หน้า 167.

เพื่อให้การสังเกตการสอนมีความเป็นปรนัยเพียงพอ นักการศึกษาหลายคน ได้พยายามหาวิธีการสำหรับใช้ในการสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอน ซึ่งธีระชัย ปุณณโชติ ได้เรียกวิธีการนี้ว่าการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนอย่างมีระบบ¹ โดยมีวัตถุประสงค์จะชี้บ่ง ตรวจสอบ จัดจำแนก วัดและบอกปริมาณของพฤติกรรมเฉพาะอย่าง ซึ่งเป็นตัวแปรในกระบวนการเรียนการสอน โดยอาศัยการสังเกต จึงทำให้เกิดระบบการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนขึ้น²

เครื่องมือในการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอน

การสังเกตพฤติกรรมเรียนการสอนอย่างมีระบบนี้ได้มีการสร้างและพัฒนาเครื่องมือสำหรับสังเกตพฤติกรรมเรียนการสอนในชั้นเรียน แบ่งตามวิธีการใช้ในการสังเกตได้ 2 ประเภทคือ

1. Categories System เครื่องมือประเภทนี้ วิธีการสังเกตจะจำกัดอยู่เฉพาะพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง³ ในชั้นเรียนเท่านั้น โดยรวบรวมพฤติกรรมให้เป็นหมวดหมู่และแยกลักษณะพฤติกรรมของแต่ละหมู่ออกเป็นหน่วยย่อย ๆ ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตแต่ละครั้งจะแสดงให้เห็นจำนวนพฤติกรรม³ ได้แก่ เครื่องมือสังเกตพฤติกรรมทางวาจาของ

¹ธีระชัย ปุณณโชติ, "การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนอย่างมีระบบ," หน้า 37.

²ประเสริฐ จริยานุกุล, "ระบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอน," หน้า 1.

³นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์, "การนิเทศการศึกษา OScAR II Instrument," ใน ประมวลบทความการนิเทศการศึกษา ปี 2521, (กรุงเทพมหานคร: กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2521), หน้า 252.

เนค เอ แฟลนเคอร์ส (Ned A. Flanders) และเครื่องมือสังเกตพฤติกรรมของ ริชาร์ด แอล โอเบอร์และคณะ (Richard L. Ober and Other)

2. Sign System เป็นเครื่องมือที่รวบรวมรายการพฤติกรรมต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น ในระหว่างช่วงเวลาที่ทำกรสังเกตซึ่งผู้สังเกต บันทึกพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยไม่คำนึงถึงเวลา¹ ได้แก่เครื่องมือการสังเกตพฤติกรรมของ โคนาลด์ เอ็ม เมคเลย์ และ ฮาร์โรลด์ อี มิทเชล (Donald M. Medley and Harold E. Mitzel) และเครื่องมือสังเกตพฤติกรรมของศูนย์วิจัยและพัฒนากการสอนของมหาวิทยาลัย สแตนฟอร์ด (Stanford University)

เครื่องมือสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในชั้นเรียน ในค่านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยศึกษาค้นคว้าจากเครื่องมือวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ทาง วาจาของแฟลนเคอร์ส (Flanders' Interaction Analysis Categories) เครื่องมือการสังเกตพฤติกรรมของ OSCAR II (Observation Schedule and Record Instrument) ของ โคนาลด์ เอ็ม เมคเลย์ และ ฮาร์โรลด์ อี มิทเชล (Donald M. Medley and Harold E. Mitzel) เครื่องมือสังเกตพฤติกรรม A Taxonomy of Teaching Behavior ของศูนย์วิจัยและพัฒนากการสอนของมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford) และเครื่องมือสังเกตพฤติกรรมทางวาจา The Reciprocal Category System ของ ริชาร์ด แอล โอเบอร์และคณะ (Richard L. Ober and Other) เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการสร้างข้อกระทง (Item) ในแบบสังเกตพฤติกรรมเฉพาะค่านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ดังมีรายละเอียดของเครื่องมือต่าง ๆ ดังนี้

¹ Richard L. Ober, Ernest L. Bently, and Edith Miller, Systematic Observation of Teaching, p. 19.

1. เครื่องมือสังเกตพฤติกรรมของศูนย์วิจัยและพัฒนาการสอนของมหาวิทยาลัย
สแตนฟอร์ด (Stanford University)

ในปี ค.ศ. 1966 ศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนาการสอนของมหาวิทยาลัยสแตน-
ฟอร์ด (Stanford Center of Research and Development in Teaching) เป็น
สถาบันที่ริเริ่มการศึกษาเกี่ยวกับความสามารถทางการสอนของครูโดยใช้ The Stanford
Teacher Competence Appraisal Guide เป็นเครื่องมือ โครงการนี้มีชื่อว่า
Appraisal Guide Revision ภายหลังเปลี่ยนเป็น "A Taxonomy of Teaching
Behavior" โดยปรับปรุงเครื่องมือเพื่ออธิบายพฤติกรรมในห้องเรียนได้อย่างกว้างขวาง
เครื่องมือนี้ประกอบด้วยข้อความที่กล่าวถึงพฤติกรรมการสอน ซึ่งสามารถจัดอันดับได้หรือนับ
จำนวนความถี่ได้หรือได้ทั้ง 2 วิธี¹

ศูนย์กลางการวิจัยและพัฒนาการสอนนี้ได้สร้างเครื่องมือเพื่อสังเกตพฤติกรรมการ-
สอนของครูหลายคน รวมทั้งพฤติกรรมการสอนของครูด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน โดยแบ่งพฤติกรรมเป็น 4 ประเภท คือ

1. พฤติกรรมที่ครูเป็นผู้ริเริ่ม ได้แก่
 - 1.1 ครูปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานของผู้เรียน
 - 1.2 ครูแนะนำผู้เรียนถึงวิธีปฏิบัติตนในห้องเรียน
 - 1.3 ครูชักทายสร้างความคุ้นเคยกับผู้เรียน

ฯลฯ

¹สมนึก ภัททิพนธ์, "พฤติกรรมด้านการประเมินผลในการสอนวิชาวิทยาศาสตร์
และคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหา-
บัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519), หน้า 12.

2. พฤติกรรมที่ครูเป็นผู้ควบคุมใหญ่เรียนตอบสนอง ได้แก่

- 2.1 ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนเพื่ออภิปรายปัญหาจากบทเรียน
- 2.2 ครูตั้งใจให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม
- 2.3 ครูให้นักเรียนทำงานตามคำสั่ง

ฯลฯ

3. พฤติกรรมที่ผู้เรียนตอบรับ ได้แก่

- 3.1 นักเรียนแบ่งกลุ่มย่อยเพื่ออภิปรายปัญหา
- 3.2 นักเรียนร่วมกันอภิปรายปัญหา
- 3.3 นักเรียนตอบคำถามจากครูและเพื่อนนักเรียนด้วยกัน

ฯลฯ

4. พฤติกรรมที่นักเรียนริเริ่ม ได้แก่

- 4.1 นักเรียนคัดเลือกตัวแทนกลุ่มออกมารายงาน
- 4.2 นักเรียนตั้งคำถามถามครู
- 4.3 นักเรียนโต้แย้งหรือชี้แจงข้อบกพร่องอย่างมีเหตุผล¹

ฯลฯ

2. เครื่องมือสังเกตพฤติกรรมของ เนค เอ แฟลนเดอร์ส (Ned A. Flanders)

เนค เอ แฟลนเดอร์ส (Ned A. Flanders) เป็นผู้ริเริ่มสร้างเครื่องมือสำหรับบันทึกพฤติกรรมของครูและนักเรียนขึ้น ในปี ค.ศ. 1970 เรียกว่า 'Flanders'

¹ ไม้สั ภาควิชา, " พฤติกรรมการสอนด้านการจูงใจและด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนของครูผู้สอนการศึกษายุ่งใหญ่แบบเบ็ดเสร็จ," หน้า 17-18.

Interaction Analysis Categories หรือเรียกย่อ ๆ ว่า FIAC¹ ใช้สำหรับวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ทางวาทะระหว่างครูกับนักเรียน แบ่งออกเป็น 10 กลุ่ม (Categories) ใน 10 กลุ่มนั้นแบ่งเป็นส่วนใหญ่ ๆ 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1. ครูพูด (Teacher Talk)

ก. อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Influence)

- การยอมรับความรู้สึกรักของนักเรียน
- การชมเชยหรือสนับสนุนให้กำลังใจ
- การยอมรับหรือนำความคิดเห็นของนักเรียนมาปฏิบัติ
- การถาม

ข. อิทธิพลทางตรง (Direct Influence)

- การบรรยาย
- การให้แนวทาง
- การวิจารณ์หรือการตัดสินของครู

ส่วนที่ 2. นักเรียนพูด (Student Talk)

- นักเรียนพูด - ตอบคำถามครู
- นักเรียนพูด - ริเริ่ม

ส่วนที่ 3. ความเงียบหรือการรวนวายสับสน (Silence or Confusion)^{2, 3}

¹N.L. Gage, Handbook of Research on Teaching, p. 180.

²Edmund J. Amidon and Ned A. Flanders, The Role of the Teacher in the Classroom (Minneapolis, Minnesota: Association for Productive Teaching, 1967), p. 14.

³ประจักษ์ ปรุณโชติ, "การสังเกตพฤติกรรมการสอนอย่างมีระบบ," หน้า 41.

เครื่องมือสังเกตพฤติกรรมการสอนนี้ ได้แบ่งพฤติกรรมของครูเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลทางอ้อม (Indirect Influence) และกลุ่มที่มีอิทธิพลทางตรง (Direct Influence) ต่อนักเรียน จากผลการวิจัยของ ซีระชัย ปุณฺโชติ (Therachai Puranajoti),¹ พอล เฮนรี คีฟ (Paul Henry Keefe),² และหลุยส์ เอ็น เนลสัน (Lois N. Nelson)³ พบว่าการที่ครูใช้พฤติกรรมทางวาจาซึ่งมีอิทธิพลทางอ้อมมากทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงเรียนได้เร็ว และมีความริเริ่มสร้างสรรค์สูงกว่าการที่ครูใช้พฤติกรรมทางวาจาที่มีอิทธิพลทางตรง ซึ่งผลการวิจัยนี้ขัดแย้งกับการวิจัยของ ประสงค์ จันทองจีน⁴ และ

¹Therachai Puranajoti, "A Study of Relationship Between The Verbal Interaction of Elementary Science Teachers With Their Students' Creativity," (Doctoral Dissertation, University of Northern Colorado, 1972), p. 633 A.

²Paul Henry, Keefe, "A Study of the Relationship of Indirect Teaching Behavior to the Self-Concept and Reading Achievement of Third, Fourth, Fifth and Sixth-Grade Pupils, Dissertation Abstracts International 35 (October 1974): 1961-A.

³Lois N. Nelson, "Teacher Leadership: An Empirical Approach to Analyzing Teacher Behavior in the Classroom," The Journal of Teacher Education 7 (Winter 1966): 417A-425A.

⁴ประสงค์ จันทองจีน, "ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทางวาจาในชั้นเรียนกับสัมฤทธิ์ผลวิชาวิทยาศาสตร์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาคศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 56.

สุมาลี พิศราภูล¹ ซึ่งพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอน โดยครูใช้อธิพลทางอ้อมในระดับต่ำ และใช้อธิพลทางตรงในระดับปานกลาง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการใช้อธิพลทางอ้อมและอธิพลทางตรงในระดับสูง

3. เครื่องมือสังเกตพฤติกรรมของ ริคชาร์ด แอล โอเบอร์และคณะ (Richard L. Ober and Other)

ต่อมาเมื่อผู้ศึกษาแนวคิดและวิธีการทดลองโดยใช้เครื่องมือของ เนด เอ แพลนเคอร์ส (Ned A. Flanders และนำไปปรับปรุงสร้างเครื่องมือสังเกตพฤติกรรมขึ้นใช้อย่างกว้างขวางคือ ริคชาร์ด แอล โอเบอร์, เออร์เนส แอล เบลนทลี และเอ็ดคิท มิลเลอร์ (Richard L. Ober, Ernest L. Blently and Edith Miller)² ได้สร้างเครื่องมือสังเกตพฤติกรรมขึ้น เมื่อปี ค.ศ. 1971 เรียกว่า The Reciprocal Category System หรือเรียกย่อ ๆ ว่า RCS โดยเพิ่มการใช้คำตามของนักเรียน ซึ่งในวิธีการวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจาของ เนด เอ แพลนเคอร์ส (Ned A. Flanders) ไม่มีพฤติกรรมประเภทนี้อยู่เลย และเป็นการสังเกตควบคู่กันไปทั้งพฤติกรรมของครูและพฤติกรรมของนักเรียน โดยจำแนกพฤติกรรมออกเป็น 19 ประเภท โดยจัดพฤติกรรมเป็นคู่ๆ ใกล้เคียงกันแต่ใช้รหัสต่างกันดังนี้

¹สุมาลี พิศราภูล, "ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทางวาจากับการเรียนรู้ทักษะเชิงซ้อนของขบวนการวิทยาศาสตร์ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 48.

²Richard L. Ober, Ernest L. Blently and Edith Miller, Systematic Observation of Teaching, p. 30.

รหัสศก	ประเภทพฤติกรรม	รหัสนักเรียน
1	กระตุ้นและเร่งเร้าให้เกิดบรรยากาศชักชวนใจ	11
2	ยอมรับ	12
3	ขยายความหมายของบุคคลอื่นที่มีส่วนร่วม	13
4	ชักถาม	14
5	ตอบสนอง	15
6	นำเสนอ	16
7	ชี้ทาง	17
8	ชี้ที่ผิด	18
9	บรรยากาศที่เคร่งขรึม	19
10	เงียบหรือซัดซ่อง	20 ^{1, 2}

เครื่องมือสังเกตพฤติกรรมของ ริชาร์ด เอล โอเบอร์และคณะ (Richard L. Ober and other) นี้ได้มีนักวิจัยสนใจนำไปเป็นเครื่องมือในการศึกษา อาทิเช่น ประเสริฐ จรรย์านุกูล ได้ศึกษาวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ของนักศึกษาฝึกสอน โดยใช้การสังเกตระบบ RCS พบว่านักศึกษาดูแลสอนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและนักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีพฤติกรรมการสอนไม่แตกต่างกัน และครูส่วนมากใช้พฤติกรรมการสอนด้าน

¹ Richar L. Ober, Ernest L. Blently and Edith Miller, Systematic Observation of Teaching, p. 30.

² ประเสริฐ จรรย์านุกูล, "ระบบการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอน," หน้า 3.

การบรรยายมากกว่าพฤติกรรมการสอนด้านอื่น¹ ซึ่ง ชลด์ วงศ์แสง ก็ได้ใช้การสังเกตระบบเดียวกันให้การสนับสนุนว่า ในการเรียนการสอนส่วนใหญ่ ครูเป็นผู้แสดงพฤติกรรมมากกว่าให้นักเรียนเป็นผู้แสดงพฤติกรรม²

4. เครื่องมือสังเกตพฤติกรรมของ โคนาลด์ เอ็ม เมดเลย์ และ ฮาร์โรลด์ อี มิทเชล (Donald M. Medley and Harold E. Mitzel)

ส่วนเครื่องมือสังเกตพฤติกรรมของ โคนาลด์ เอ็ม เมดเลย์ และ ฮาร์โรลด์ อี มิทเชล (Donald M. Medley and Harold E. Mitzel) เรียกว่า Observation Schedule and Record II Instrument หรือเรียกย่อ ๆ ว่า OSCAR II เป็นเครื่องมือประเภท Sign System ที่ใช้สังเกตพฤติกรรมและบันทึกพฤติกรรมได้หลายอย่างคือ มุ่งเน้นในเรื่องบรรยากาศทางอารมณ์ พฤติกรรมทางวาจา และพฤติกรรมทางสังคมซึ่งเป็นพฤติกรรมระหว่างครูกับนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน โดยพัฒนามาจากเครื่องมือของ พอล เอช วิทฮอล (Paul H. Withall) และ เดนนี่ เอล คอร์เนล (Denny L. Cornell) ให้ดีขึ้นโดยนำมารวมผสมผสานกันและทำการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงแก้ไขหลายประการ³

¹ประเสริฐ จรรย์านุกูล, "การใช้ Interaction Analysis วิเคราะห์การสอนของนักศึกษาฝึกสอนโดยสังเกตด้วยระบบ The Reciprocal Category System," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาดัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร, 2516), หน้า 73.

²ชลด์ วงศ์แสง, "การวิเคราะห์พฤติกรรมทางวาจาในการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น," หน้า 58.

³นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์, "การนิเทศการศึกษา OSCAR II Instrument," ใน ประมวลบทความการนิเทศการศึกษา 2521, หน้า 254.

แบบสังเกตพฤติกรรมของ OsCAR II^{1, 2} เป็นเครื่องมือที่ใช้ประกอบการสังเกตพฤติกรรมทางด้านการเรียนการสอน มุ่งวัดพฤติกรรมในชั้นเรียนหลาย ๆ ลักษณะ (Multiple Dimension of Classroom Observation Behavior) โดยแบ่งเป็น 6 ส่วน (Section) คือ

1. ส่วนที่เกี่ยวกับกิจกรรม (Activities Section) ได้แก่

- 1.1 การทำงานกับเด็กเป็นรายบุคคล
- 1.2 การนำร้องเพลง บริหารร่างกาย เล่นเกม
- 1.3 การบรรยาย

ฯลฯ

2. ส่วนที่เกี่ยวกับวัสดุ (Material Section) ได้แก่

- 2.1 กระจกานคำ ป้ายนิเทศ
- 2.2 แผนที่ แผนภูมิ รูปภาพ
- 2.3 โสตทัศนอุปกรณ์

ฯลฯ

3. ส่วนที่เกี่ยวกับการแสดงออก (Sign Section) ได้แก่

- 3.1 ครูเคลื่อนไหวอย่างเป็นอิสระ

¹Gage, N.L. , Hand book of Research on Teaching,

pp. 286-287

²วิจิตร ศรีสอาน, เครื่องมือในการสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียน (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515) หน้า 76-80.

3.2 นักเรียนเคลื่อนไหวอย่างเป็นอิสระ

3.3 นักเรียนแสดงแสดงกับครู

ฯลฯ

4. ส่วนที่เกี่ยวกับการแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างมีความหมาย (Expressive Behaviors Section) ไคแก

4.1 ครูมองและแสดงอาการยอมรับนักเรียน

4.2 ครูกล่าวติเตียนนักเรียน

4.3 ครูกล่าวแนะนำนักเรียน

ฯลฯ

ในการทำเครื่องมือสังเกตพฤติกรรมผู้วิจัย มุ่งศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมส่วนที่เกี่ยวกับการแสดงออก (Sign Section) และส่วนที่เกี่ยวกับการแสดงออกทางพฤติกรรมอย่างมีความหมาย (Expressive Behaviors Section) โดยเลือกเฉพาะพฤติกรรมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเท่านั้น จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า เครื่องมือการสังเกตพฤติกรรม OsCAR II เป็นเครื่องมือที่นำมาเป็นพื้นฐานในการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสมคือ¹ เป็นเครื่องมือที่ใช้สังเกตคนเดียวก็ได้ ใช้สังเกตเรื่องเดียวหรือหลายเรื่องก็ได้ และใช้สังเกตในชั้นเรียนที่มีการเรียนการสอน

จากที่กล่าวมาแล้วอาจกล่าวได้ว่าการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูอย่างมีระบบในขณะที่มีการเรียนการสอน เป็นวิธีที่มีความเป็นปรนัยสูง ช่วยให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของครูซึ่งส่งผลต่อความเจริญงอกงามของนักเรียน ให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

¹ในพงษ์ บุญจิตราคุลย์, "การนิเทศการศึกษา OsCAR II Instrument ," ใน ประมวลบทความการนิเทศการศึกษาปี 2521, หน้า 253.

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสังเกตพฤติกรรม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสังเกตพฤติกรรม การสอนของครู ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรซึ่งแบ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่ครูแสดงออกในค่านพฤติกรรมการสอน ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ในจังหวัดเชียงใหม่ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย